

JAK ROZMAWIAĆ O WOJNIE? WĘDROWNICZY

Potrzeby i reakcje człowieka różnią się w zależności od tego, ile ma lat. Właśnie dlatego Zespół ds. Wsparcia Psychologicznego ZHP opracował rozszerzenie materiału ["Jak rozmawiać o wojnie w Ukrainie"](#). Niniejszy materiał koncentruje się na pracy z wędrownikami i wędrowniczkami. Ma on na celu pokazać charakterystyczne dla danej grupy wiekowej reakcje i sposoby radzenia sobie z napięciem oraz lękiem, a także skonkretyzować wskazówki dotyczące podejmowania rozmów i planowania działań w kontekście wojny w Ukrainie.

Jaka jest rola osoby dorosłej, drużynowego/ej w pracy z wędrownikami i wędrowniczkami w obecnej sytuacji?

Czego wędrownicy i wędrowniczki potrzebują od swojego lidera/rki, osób dorosłych? Autentyczności, szczerości, pokazania, jak reaguje mądry dorosły. To bardzo ważne, żeby pokazywać wędrownikom model działania, który jest oparty o planowanie i rozagę. Szybko i spontanicznie to nie zawsze odpowiedzialnie. W obecnej sytuacji szczególnie ważne jest uczenie, że planowanie powinno być podstawą podejmowanych działań. Drużynowy/a powinien przypominać, że służba musi odnosić się do potrzeb tego, komu mamy pomóc, a nie zaspokajać potrzebę bycia ważnym pomagającego - zgodnie z dewizą wędrowniczą - wyjdź w świat, popatrz, pomyśl, (a dopiero potem) pomóż, czyli działaj.

Nie zapominajcie w tej sytuacji o okazywaniu własnych emocji i przyznawaniu się do braku wiedzy, jeśli jej faktycznie nie posiadacie. Być może dla części wędrowników to będzie pierwsza okazja, w której doświadczą, że dorośli nie zawsze mają odpowiedź na wszystko i przyznanie się do niewiedzy oraz emocji jest też częścią stawania się dojrzałym człowiekiem.

Jakich reakcji na obecną sytuację możecie się spodziewać?

W przypadku wędrowników i wędrowniczek w kontekście wojny w Ukrainie możemy spotkać bardzo różnorodne reakcje na obecną, stresującą sytuację. Może to być strach o swoją przyszłość i swoje dalsze losy ("Po co mam dalej żyć, skoro za chwilę i tak będzie wojna i mój świat zniknie"), brak chęci do podjęcia jakiegokolwiek działania lub przeciwnie, bardzo silna i trudna do opanowania chęć pomocy uchodźcom (tu i teraz). Wiek wędrowniczy to czas testowania swojego poczucia dorosłości - realnego działania, budowania stabilnych poglądów na wiele spraw. Nastolatki dopiero poznają swoje możliwości, uczą się siebie w praktyce. Budując siłę ciała, umysłu i ducha, stawiając sobie wyzwania, tak naprawdę sprawdzają, gdzie znajdują się ich granice. Czasem ich nie doceniają - okazuje się, że mogą więcej niż myśleli, ale czasem jest też odwrotnie - przeceniają swoje siły i wytrzymałość, również w zakresie emocji. Pracując z wędrownikami warto pamiętać, że oni także nadal są naszymi wychowankami i powinniście zwracać uwagę na ich dobrostan, potrzeby i emocje, uwzględniać ich podmiotowość oraz prawo do posiadania własnego zdania.

Wędrownicy i wędrowniczki często mają jasno ukształtowane poglądy i mocne przekonanie o ich jedynej słuszności. Poglądy te mogą być oparte o informacje medialne i rówieśnicze rozmowy. Warto pokazywać im szerokie spojrzenie na tematy, uczyć weryfikować źródła informacji, pomagać dostrzegać

perspektywę innych osób. Świat jest bardzo różnorodny, a obraz sytuacji często zależy od kontekstu. Przy okazji rozmów o wojnie w Ukrainie warto wspierać budowanie samodzielności młodych ludzi w poszukiwaniu wiarygodnych źródeł informacji oraz konstruktywnego wyrażania swoich opinii. Wiek wędrowniczy to czas szukania swojego miejsca i eksplorowania różnych światopoglądów. W grupie mogą zdarzać się też osoby o odmiennych od powszechnych, radykalnych poglądach, uznające słuszność działań wojennych. Warto być przygotowanym na takie rozmowy.

Na co zwrócić szczególną uwagę, podejmując z wędrownikami i wędrowniczkami temat wojny w Ukrainie?

Rolą drużynowego/ej lub osoby odpowiedzialnej za działanie wędrowników jest m.in. pokazywanie im bezpiecznych granic działania. Zadanie to polega na stworzeniu warunków do podejmowania prawdziwej, dorosłej służby, a jednocześnie zadbanie o ich bezpieczeństwo. Młodzi ludzie mogą nie uwzględniać podczas podejmowanych działań wszystkich swoich potrzeb związanych z równoważnym funkcjonowaniem, np. potrzeb związanych ze snem, jedzeniem, odpoczynkiem. Takie działanie może wynikać z przekonania, że właśnie takiego funkcjonowania, ponad swoje siły, oczekuje się od nich. Mogą nie chcieć zawieść pokładanych w nich oczekiwań, bać się okazać słabości, czy "dziecięcości". Chcąc okazać się godnymi zaufania, sprawdzić się w służbie, mogą (podobnie jak i wielu dorosłych!) nie dbać o siebie i doprowadzić do zbyt dużego przeciążenia swojego organizmu. Warto być na to uważnym.

Trudnością może być wprowadzenie cezur wiekowych ograniczających możliwość działania – w niektórych akcjach mogą wziąć udział osoby 16-letnie, a czasem będzie to możliwe dopiero po uzyskaniu pełnoletniości. Warto zwrócić uwagę na to, jak czują się ci, którzy nie są dopuszczeni do udziału w danym zadaniu (bo np. ich urodziny wypadają za miesiąc), w miarę możliwości można zlecić im inne zadanie, tak aby mogli w jakiś sposób przyłączyć się do wspólnego efektu.

Zadbajcie o to, żeby świat wędrowników i wędrowniczek nie składał się w kryzysowej sytuacji wyłącznie ze służby. Młodzi ludzie potrzebują też śmiechu, radości z bycia razem, odpoczynku – zadbania o każdą z sił reprezentowanych przez płomienie waty. Warto podsumowywać, ewaluować i rozmawiać o tym, jak udział w danej akcji wpłynął na uczestnika/uczestników. To świetna okazja do przyglądania się sobie i swoim reakcjom. Omawianie przemyśleń, obserwacji, wrażeń z podjętych działań, jest nie mniej ważne od nich samych, by w duchu "Dziś-Jutro-Pojutrze" myśleć o tym, co będzie, gdy opadnie już kurz alarmistycznych działań. Warto mieć to na uwadze, zarówno w kontekście długofalowych potrzeb pomocowych (osoby z doświadczeniem uchodźczym najprawdopodobniej zostaną w naszych środowiskach przez pewien czas i warto myśleć o tym, co po "śniworach i transporcie"), ale również w kontekście rozwoju osobistego naszych młodych dorosłych, którzy w niedługiej przyszłości przejmą odpowiedzialność za kształt kolejnych harcerskich środowisk, ale przede wszystkim własnego, dorosłego życia.

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania dotyczące sposobu rozmawiania ze swoimi podopiecznymi o wojnie w Ukrainie albo po prostu chcesz porozmawiać o tym, jak Ty czujesz się w obecnej sytuacji, psychologię z Zespołu ds. Wsparcia Psychologicznego są dla Ciebie dostępne pod numerem 669 116 116 w dni powszednie w godzinach 15:00 – 21:00.

